

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 Mars 1874, kl. 2 e. m.

Memorial, med förslag angående användningen af dels bankovinsten för år 1873, dels från föregående år reserverade medel.

Sedan Banko-Utskottet genom det nu upprättade bokslutet öfver Riksbankens rörelse för år 1873 erhållit kännedom om den under nämnda år upplupna vinsten, får Utskottet, jemlikt föreskriften i 1 § af dess instruktion, härmed afgifva förslag angående användningen af berörda vinst, uppgående till 2,411,656 R:dr 59 öre.

Då Bankofullmäktige i den berättelse de till Utskottet vid riksdagens början afgåfvo och hvilken blifvit uti Utskottets memorial N:o 1 Riksdagen meddelad, varit i tillfälle att lemna endast en approximativ uppgift om det belopp, som funnes utöfver grundfond och reservfond, torde Utskottet böra, med erinran, att grundfonden utgör 25 millioner R:dr och att reservfonden, bildad genom de vid 1872 års riksdag afsatta 2 millioner R:dr jemte bankovinsten för nämnda år, för närvarande uppgår till 3,523,861 R:dr 66 öre, upplysa, att utöfver dessa belopp funnos vid utgången af år 1873:

under rubrik: "reserverade medel till framtida förfogande"

redan förut befintliga behållningen å föregående års

vinster	R:dr	306,527: 72.
vinsten för år 1873	"	2,411,656: 59.
tillsammans	R:dr	2,718,184: 31.

Vid Riksdagen har icke något förslag af enskild motionär framställt rörande användningen af bankovinsten, och Kongl. Maj:t har, i sin proposition angående statsverkets tillstånd och behof, allenast, i fråga om beräkning af Riksgäldskontorets inkomster för år 1875, och under antagande att vinsten för år 1873 skulle uppgå till 2 millioner, på denna grund föreslagit, att af återstoden utöfver

det belopp, som erfordrades för uppbringande af bankens reservfond till 5 millioner R:dr, skulle till Riksgälds-kontoret öfverlemnas 500,000 R:dr.

Riksbankens vinster för åren 1871 och 1872 jemte större delen af hvad från föregående år af bankovinsterna reserverats har bibehållits för Riksbankens egen räkning och dymedelst dess kapitalöfverskott redan uppbringats till 28,830,389 R:dr 38 öre. Under förra året återbetaltes till Riksbanken de 1,584,000 R:dr, hvilka då återstodo af statsverkets skuld för 1808—1809 årens krigskostnader; det kreditiv, Riksbanken hittills haft att tillhandahålla åt Kommerskollegium, hvilket ännu år 1868 var 2,250,000 R:dr, upphör med innevarande år, och de medel, som förut varit bundna i försträckningar till filialbanker, hafva numera till största delen blifvit frigjorda samt upphöra alldeles under loppet af 1875 att utgå.

Riksbankens för dess egentliga verksamhet disponibla tillgångar hafva sålunda under de senare åren högst betydligt ökats, så att, om derjemte, enligt hvad vid de närmast föregående riksdagarne afsetts, Riksbankens kapitalöfverskott utöfver dess skulder ökas till 30 millioner R:dr, Riksbanken, åtminstone för den närmaste framtiden, torde ega så tillräckliga medel, att någon vidare ökning ej är behöflig.

Riksbankens kapitalöfverskott utgjorde, enligt den upprättade öfersigten af Riksbankens ställning efter 1873 års bokslut:

grundfond	R:dr 25,000,000: —
reservfond	„ 3,523,861: 66.
reserverade medel till framtida förfogande:	
återstående behållning af vinstmedlen	
för åren 1866—1871	R:dr 306,527: 72.
vinst för år 1873	„ 2,411,656: 59. „ 2,718,184: 31.
tillsammans	R:dr 31,242,045: 97.
Om nu bankens kapitalöfverskott i grundfond och reservfond	
uppbringas till sammanlagdt	R:dr 30,000,000: —
så återstår ett odisponibelt belopp af	R:dr 1,242,045: 97.

Detta belopp, som skulle återstå sedan åt Riksbanken beredts en så stor egen tillgång, som hittills betraktats såsom behöflig, anser Utskottet böra komma statsverket till godo; dock att, i öfverensstämmelse med förut vanliga förfarings-sätt, enligt hvilket aflemmandet af bankovinstmedel skett först året efter det, då beslut derom fattats, beloppet icke afhändes Riksbanken förrän nästa år 1875, vid hvilken tid till Riksbanken influtit nya vinstmedel för nu löpande år.

Fördenskull hemställer Utskottet:

1:o att af Riksbankens under år 1873 upplupna vinst må till Riksgälds-kontoret för statens allmänna behof anvisas 1,242,045 R:dr 97 öre, att från Riksbanken utbetalas under år 1875 på tider, som bankofullmäktige ega bestämma.

Om detta förslag af Riksdagen godkännes, återstå af 1873 års vinst 1,169,610 R:dr 62 öre, hvilka Utskottet, efter hvad redan är anfördt, anser böra användas för bankens egna ändamål. Sistförflutna riksdags Banko-Utskott uttalade den åsigt, att bankens reservfond borde uppbringas till 5 millioner R:dr, och denna åsigt delas af nuvarande Banko-Utskott.

För ändamålet finnas tillräckliga medel uti dels nyssnämnda återstod af vinstmedlen för år 1873	R:dr 1,169,610: 62,
dels de från föregående år reserverade medlen	„ 306,527: 72,
tillhopa :	R:dr 1,476,138: 34,
hvilka, tillagda det belopp, som vid sistförflutna riksdag af-	
sattes till reservfond, eller	R:dr 3,523,861: 66,
skulle fylla denna fond till	R:dr 5,000,000: —

Utskottet hemställer fördenskull:

2:o att till bankens reservfond må öfverföras dels af behållna vinsten för 1873 ett belopp af 1,169,610 R:dr 62 öre, dels de från föregående år, under rubrik "reserverade medel till framtida förfogande", redan befintliga 306,527 R:dr 72 öre.

Då vid innevarande riksdag af Herr *A. Gumælius* väckts och till Utskottet hänvisats en motion, deri, under förutsättning att Riksdagen beslöte höja bankens reservfond till 5 millioner R:dr, föreslagits ett tillägg i Lagen för Rikets Ständers Bank derom, att denna reservfond skall oförryckt bevaras åt Riksbanken och endast i mån, som förluster göra sådant nödigt, få anlitas till dessas betäckande, samt att reservfonden, om den sålunda minskats, skall af upplöpande bankovinster snarast åter uppbringas till 5 millioner R:dr, får Utskottet slutligen tillkännagifva, att i fall ofvan framställda förslag af Riksdagen gillas och sålunda den af motionären gjorda förutsättning inträffar, Utskottet har för afsigt att begära sammanträde med Lag-Utskottet i och för behandling af den väckta frågan om tillägg i nyssberörda lag.

Stockholm den 13 Mars 1874.

J. v. Schwerin,
Utskottets Ordförande.

Reservation:

af Herrar *A. Gumælius, A. W. Wigardt, G. Jonsson, Ola Månsson, Åke Andersson* och *Gustaf Hæggström*: "Öfverensstämmande med Utskottets flertal i dess till en början uttalade mening, att i detta betänkande bör, i följd af instruktionen för Banko-Utskottet, framställas förslag om den för sistlidna år upplupna bankovinstens användande, hafva vi vidare föreställt oss, att detta och ingenting annat bort i betänkandet afhandlas.

Utskottets flertal (8 röster mot 7, en sedel aflagd) har emellertid funnit skäligt att på samma gång för sin del förfoga öfver de i banken från föregående år "reserverade medel till framtida förfogande".

Dessa medel, som uppkommit genom behållningar å flera års vinster hafva 1872 och 1873 års Banko-Utskott och Riksdagar ej velat taga i anspråk vare sig för ökande af bankens grundfondsmedel år 1872 eller såsom tillskott till reservfonden, hvars bildande år 1873 beslöts. Man har äfven i de tiderna och under sådana förhållanden förunnat Riksbanken att också få ega en, i de enskilda bankerna vanlig och i de flesta af dem förhållandevis betydligt större, räkning för "reserverade medel till framtida förfogande".

Hvarför hafva då dessa medel sparats, hvarför genom åren bevarats och smått förkofrats? Måne för att i ovanligt god tid, när statskassan är välförsedd, opåkallade komma och knacka på hos Riksgälds-kontoret med anhållan att, utmötade hemifrån, der vinna inträde?

Det kan ej ha varit meningen! Vördsamt hemställa vi således tills vidare, men inom klammer, då detta ärende egentligen icke hör till frågan om 1873 års bankovinst, att

{ Riksbankens "reserverade medel till framtida förfogande",
 med det från föregående åren bokförda beloppet R:mt 306,527: 72,
 måtte få fortfarande i Riksbanken reserveras "till framtida
 förfogande". }

Återstår då, hvad detta betänkande skulle afhandla, nemligen <i>bankovinsten</i> ,	
som för år 1873 utgör	R:mt 2,411,656: 59.
Ense med Utskottets flertal deruti, att reservfonden bör fyllas	
till belopp af	R:mt 5,000,000: —
hvertill, då den nu utgör blott	„ 3,523,861: 66,
fordras ett tillskott af	R:mt 1,476,138: 34,
anse vi, att i främsta rummet bör från bankovinsten anvisas	
nysnämnda fyllnadssiffra	„ 1,476,138: 34.
då af nämnda vinst återstår	R:mt 935,518: 25.

Kommer så i ordningen den frågan, huru detta öfverskott lämpligast bör användas. Utskottets flertal har ansett samtliga vinstmedlen, oberäknadt hvad till reservfondens fyllande åtgår, böra öfverlemnas till Riksgälds-kontoret. Men Kongl. Maj:t har i statsverkspropositionen beräknat, att en rund half million skulle från banken till Riksgälds-kontoret aflemnas. Då skulle, om Kongl. Maj:ts förslag af Riksdagen bifalles, hvilket vi vördsamt tillstyrka, ännu R:mt 435,518: 25 blifva öfver.

Den siffran skiljer sig ej mycket från det belopp, hvarmed "bankovinsten" för 1873 öfverstiger den af Kongl. Maj:t förslagsvis beräknade runda summan: två millioner. Ser man närmare på bokslutet, är skilnadsbeloppet icke heller i dess helhet någon, så att säga, *verklig* vinst för 1873, utan till mera än hälften en bokföringsvinst, enär i densamma ingår R:mt 240,048: 41, som vunnits genom att bankens tillförene till undervärde bokförda guldöfrråd vid 1873 års slut naturenligen upptogs till fulla värdet. Ett sådant vinsttillskott var vid sådant förhållande att motse, men det förefaller helt naturligt, att Kongl. Maj:t ej ville taga detsamma i beräkning och ej heller för statskassan derpå gjorde anspråk. Hellre torde ett sådant tillfälligt öfverskott böra i Riksbanken bibehållas och läggas till bankens "reserverade medel till framtida förfogande"; och detta dels med hänsyn till att Riksbanken inom kort måste komma att vidkännas betydliga utgifter för att erhålla en ändamålsenlig, bekväm och fullt betryggande lokal, — dels ock med hänsyn dertill, att den vinst, banken nu gjort på guldets värdeförhöjning och ändrade bokföring, antagligen kommer att efterföljas af en bokföringsförlust genom ändradt silfvervärde, hvilken tillfälliga "förlust" då hellre torde kunna utjemnas med sådana särskildt reserverade medel, än oskäligt nedtrycka vinsten för det år, under hvilket omföringen sker, eller drabba reservfonden, åt hvilken vi, lika med Utskottets flertal, önska bereda en skyddad ställning.

Utskottets flertal har i sitt betänkande gått den naturliga vägen att först räkna efter, hvad till reservfondens fyllande behöfves, och derefter se till, huru stor återstoden blir; men sedan detta skett, har Utskottet af någon anledning kastat om ordningen och delat sönder frågan om bankovinstens användande (m. m.) i två

särskilda punkter. Vi reservanter, som till sådan uppställning sakna skäl, tillåta oss helt enkelt föreslå:

att Riksbankens för år 1873 upplupna vinst, som utgör	
	R:mt 2,411,656: 59,
mätte så användas, att:	
till reservfonden öfverföres	R:mt 1,476,138: 34,
till Riksgälds-kontoret, för statens all-	
männas behof, anvisas att under	
år 1875 från Riksbanken utbetalas	
på tider som bankofullmäktige ega	
bestämna	500,000: —
till Riksbankens "reserverade medel	
till framtida förfogande" lägges	
öfverskottet	435,518: 25.
	<u>2,411,656: 59.</u>

Bifalles denna vår framställning, så är reservfonden fylld till afsedda beloppet af 5 millioner R:dr, Riksgälds-kontoret erhåller det af Kongl. Maj:t påräknade beloppet af en half million och Riksbankens "reserverade medel till framtida förfogande" höjas från R:mt 306,527: 72 till R:mt 742,045: 97."